

Разработчики:

Аушева М.А., методист ИПКРОРИ, «Заслуженный учитель РИ», «Почётный работник общего образования Российской Федерации».

Чопанова А.М., учитель ингушского языка и литературы ГБОУ «СОШ № 15 г.Назрань», «Почётный работник воспитания и просвещения Российской Федерации»

ГЛАВЛАЙ МОТТ 5 -9 кл.

Кхетора каьхат

Тахан школа хьалхашка латта декхар — хьалкхувш йоаглача тлехьенна клоаргагла а чоаглагла а лилмай лардаш 1омаяр, практике царех пайда эца шаьрбенна а ховш а уж хилар.

Вай заман лилма а, техника а, культура а, адамий вахар а дегладарга хьежжа хила беза школашка лелабу хьехам а. Школашка вахарцара бувзам чоаг1баро дладех школьни еррига дисциплинаш хьехаш, царца наьна мотт хьехаш а, практи -чески болх бар ноагла совдоаккхаш хила а дезилга.

Наьна мотт 1омабар, кьаьстта грамматика 1омаяр, боккха лоарх1ам болаш да дешархой кхетам деглабоалабара, х1ана аьлча, наьна метта грамматика харо доккха новкьостал ду эрсий мотт дикагла кхетабара а.

Найна мотт хъехара процессаца йовз дешархошта найна метта хозал, из б1аьхий хилар. Цо новкъостал ду, къамий яхь а йолаш, дешархой хьалкхебара.

Найна метта бокьонаш (цун хозле) гойташ из к1оаргга 1омабаро новкъостал ду вай мехкарча къамий чулоацам бола культура кхеяра. Цунга хъежжа, школа эггара доккхаг1дола декхар — эздел долаш, г1улакхаца, дийша, дика литературни найха мотт ховш бола нах кийчбар да. Дешархошта д1ахъехар хила деза уж кхетаргболаш, 1омадаьчох пайда эца ховш хургболаш. Из болх массаза а аналитико-синтетически найкъаца д1абахьа беза: грамматически бокьонаш в1аши юсташ, 1омаеш йолча теоретически материала юкьера керттердар хьакъестаде ховш (кхетам кхебеш а лакхбеш а), д1ахо шоаш кхетадаьр хьадувца а, цунах къамаьл деш а, яз деш а, пайда эца 1омабеш.

Найна метта урокаш т1а дешархоша 1омаю г1алг1ай метта грамматика лардаши, дешари, (къамаьлаца а йоазонца а деш дола) къамаьл шаьрдара найкъаши.

5—9 классашка найна мотт хъехара курс йолаю юххьанцарча классашка дешархоша 1омадаьчун а дайзачун а овлан т1ара, д1ахо 1омадер хьалха 1омадаьчунца дувзаш д1ахьо.

5-ча классе юххьерча школе 1омаь морфологически орфографически керттера бокьонаш кердаяьхачул т1ехьаг1а, синтаксисахи пунктуацехи лаьца юкьера кхетама курс хъеха белгалъяьккхай, д1ахо синтаксиса ларда т1ара 1омае йолаю морфологи, орфографи.

5—6-ча классашкеи 7-ча классе ах шера фонетика, лексика, морфологии орфографии 1омаю, 7-ча классе шоллаг1ча ах шераи 8—9-ча классашкеи синтаксиси стилистикеи 1омаю.

5—7 классашка морфологии орфографии 1омаю синтаксиса ларда т1а. Синтаксис дика ца ховш хилча, дешархой дувза- денна къамаьл шаьрде йиш яц, цудухьа ч1оаг1а лоарх1ам болаш да дешархошта из дакъа дика хар.

5-ча классе синтаксиси, пунктуации 1омаьчул т1ехьаг1а 1омаю фонетика.

Дешархошта из тема дика ца ховш хилча, хала да тайп-тайпарча къамаьла доакьой нийсаяздара бокьонаш караерзае.

Фонетика хъехара декхар да г1алг1ай метта оазий башхалонаш шаъра йовзийтар, литературни наъна мотт 1омабара (шаърбара) новкъостал а деш. Г1алг1ай метта мукъа оазаш; **аха-аха; даша-даша; д1ааха-дааха; мелар-мёлар; дог1а-дог1а; еза-ёза; я-я; деша-дёша, ёст (йост) — о(уо) — дог1а — дуог1а, божа — буажа; и (ий) — бита — бийта, била — бийла.**

Цу цхъадолча дешай ма1ан предложене чулоацамга хъежжа мара а гучадалац.

5—6-чеи классашка 1омаю, лексикеи фразеологии. «Х1ара сага ха деза гушдар тахка а кхетаде а, ше кхетадаьчох керттердар д1ахо кхычунна додала».

Из керттера а лоарх1аш, дешархой кхетабе беза х1ара деша ма1анах, лакхъе еза цар дешай ганз. Дешархой кийчбе беза дийшар тахка, кхето, кхетадаър хъадувца.

5—7-чеи классашка 1омаду къамаъла доакъош. Семантически (дешай, цхъанкхийтгача дешай, формай лоарх1ам гойтар), морфологически (деша грамматически категореш — класс, таърахъ, легар, и кх. др.) Синтаксически (предложенена юкъера дешай г1улакх) юкъарча белгалонашца къоастадаъ, лексико-грамматически тайпаш да къамаъла доакъош.

Ер раздел дешархошца караерзаеш, учебника автора а хъехархошта а хълхашка латга декхар да, къамаъла доакъош предложене юкъера, шеко йоацаш, кхетаде бераш 1омадар.

Къамаъла доакъош шаъра къестаде дешархой 1аьмача, цар логически кхетам лакхлу, берашта аттаг1а корадоаг1а, довз, къоасталу, моллаг1а дале а, грамматически хувцамаш хинна дешаш. Д1ахо йодача хана (8—9 классашка) дешархошта дizza кхетаде деза синтаксис. «Къамаъла доакъош 1омадича дешархой кийчлу синтаксис яха дакъа 1омаде (кхетаде).»² Цо новкъостал ду предложенешта юкъерча дешай мел дола бувзамаш шаърде.

Грамматика 1омаеш, дешархошта шаъра, дика ха дезар: деша лард, чаккхе, овла, дешхълхе, суффикс; къамаъла доакъош (керттера а г1улакха а): ц1ердешай дожарий ма1анаш, цар хаттараш; хандешай ханаш; цу къамаъла доакъой

нийсаяздара бокъонаш; предложени, предложене чура дешай бувзам, предложене маъженаш, цун керттера тайпаш. Дешархошта ха дезаш да (шоаш Iомадаъчох лаъца), дош мишта хъахиннад, из малагIча къамаъла доакъоох латт, и кх. дI.

Чоалхане-карача предложенеш Iомаеча хана, хъехархой керттера декхар да цу предложенешка керттераяри карараяри малагIа я, къоастае дешархой Iомабар, царна юкъера бувзам хъалаха хар. ПунктуацIа Iомаеча хана, теркалде деза массаза а интонаци, пунктуацIа вIаший нийсьеш хилар, дуккхаз а нийслу цунах лаъца дешархоша гIалаташ деш, бакъда сецара хъаракаш массаза а увттадац ашара сецаргеи цунна хувцамаш хиларгеи хъежжа, хIаъта цунца цхъана йиш айярцеи лаъ- гIъярцеи къамаъла юкъе сацар деш йола дуккха а моттигаш хул, цхъаккха а сецара хъаракаш ца увтгадеш. Цхъабакъда, ха дезаш да цхъайолча предложенешка, цар оттамга хъежжа, интонаци теркалъеш, сецара хъаракаш увтто дезаш хилар. Цхъайолча моттигашка интонаци теркалъяр — хиланза даргдоацарех да, хIана аьлча, из теркал ца йича, малагIа хъарак отгаде деза ховргдоацандаъ. Иштта из теркалъярца увттаду предложени кхоачалуча тIадамаш, хаттареи айдареи хъаракаш, тIадерзара тIехъа (предложене юкъе), айдардеша тIехъа, **xlaa**, **a...**— яхача дешашта — предложенешта тIехъа увтгадеш дола запятойш а, айдара хъаракаш а, цхъан тайпарча къоастамашта юкъе запятойш а, хоттарг юкъедоацача чоалханеча предложенешка запятойш, запятойца тIадами тиреи, и кх. дI.

Синтаксис Iомаеча хана хъехархо декхарийла ва интонаце зем а боаккхаш, цунах пайда эцара торонех дешархой дика дIакхетабе.

Синтаксиси пунктуации Iомаеча хана интонаци теркалъе езаш хиларо, хъехархо декхарийла ву дешархошта хIама хазийта, ашара хувцам, цун лакхал, низ, сихал хъалаца хар дегIадоаладе а, хIаъта Iомореи тохкам बारेи болх ше дешархошца беча хана, ше ешаш йола предложенеш нийса еша а, хIана аьлча, интонаци хувцаро предложене маIан а сецара хъаракаш а хувца тарлу.

XIара урока тIа хъехархо хъежа веза, дешархоша деш дола къамаъл логически а бувзам болаш хиларга, дешаш дола масалаш хоза къоастанеш дешалга, и кх. дI.

Учебника материала т1а болх беча хана хъехархо хъежа веза дешархошта дешаш довзийта, нагахъа санна ца довзаш дола дош иийсделча, из д1ахъеха деза.

Лексически балха (къаьстга синонимашца беча балха) дешаш кийчдеш, пайда эца йиш я учебникий тексташкеи 1омаеча литературни кхолламашкеи долча дешаех (словарех а), берий лексически г1алаташ тахкарах, йоозонца а деча къамаьла а кийчо ярах. Наьна метга урокаш т1а художественни литература т1ара тайп-тайпарча лексически а фразови а материалех пайда эца беза хъехархочо.

Дешархой къамаьла культура лакхъярцеи навикаш дег1айоалаярцеи къаьста хила йиш яц школе грамматика 1омаяр. Грамматика 1омаеш, керттера уйла т1аяхийта еза тайп-тайпара упражненеш нийса кхоачашъяра. Цар новкъостал ду дешархошта къамаьл карадерзадеш, орфографически а пунктуационни а говзал дег1айоалае, грамматически материал ди- каг1а кхетае.

Дешархошка шерра пайда эцийта беза гонахъа долча бакъдолдох, школе а школа арахъа а цар беча къахъегамах. Занятеш еш, лексически материал лохаш, предложенеш увтгаеш, сочиненеш язье кийчлуш а уж язьеш а, йоозонца а деш долча къамаьлаца а общественно-пайдане балха шоаш деш дар хъахъокхаш, хила деза дешаш. Цунца цхъана, дувзаденна долча къамаьлаца беш бола болх в1ашаг1боллаш, бераш практически кийчдара болх а бе беза (пенгазет, журнал арахекар, выставкаш яр, самодеятельность кийчъяр, и кх. д1.)

Литература программа т1а язье лаьрх1а йолча изложенешца, сочиненешца кхоачашде деза хъехархочо грамматика уро- кий декхараш а, изложени язье аьнна хъакъоастаяь йолча текста анализ еш, берий теркам т1абахийта беза хъехархочо нийсеи, къаьгаи, къоасталуши къамаьл дара, текста т1а нийслуш йолча синонимаштеи цхъайолча синтаксически конст- рукцештеи, и кх. д1.

Тайп-тайпарча справочни пособех пайда эца 1омаде деза хъехархочо бераш (дошлоргех, таблицех, и кх. д1.). Эггара ч1оаг1аг1а цар пайда эца безаш йола пособи-школни орфографически дошлорг да.

Дешар 1омадара бола йоазон болх беча хана, дошлоргах пайда эцийта беза дешархошка. Иштта 1омабе беза дешархой шоаш деча йоазон балхаш т1ара г1алаташ леха а уж нийсде а. Даим словарно-орфографически болх барца 1омаду хъехархочо бераш текста т1ара й1аьхеи лоацеи оазаш къестеае а, эшаш дола дешаш хьалеха а, царна к1ал така хьакха а, и кх. д1.

Наьна метта занятеш т1а, ше керда материал д1ахьехаш, хъехархочо лораде а ларх1а а деза хьалха 1омадаь дешархошта ховшдар.

Дешархошка дагалувцийта г1ерта веза хьалха 1омадаьчох царна ховшдар (цхьайолча хана шоай ло1аме учебника т1ара болх баьчул т1ехьаг1а).

Дешархошта к1езиг-дукха довзашдар юха ц1аькха а д1адувца деза. Цунца цхьана, кхы д1ахо йодача этапаца цар 1омае езаш йолча халача темага кийчбе беза дешархой.

Иштта, морфологи 1омаеча хана, лоарх1ам болаш да синтаксиса хаттараш 1омадар а (предложене чухь дешашта юкье бувзам оттабар, предложене керттереи кертерзеи маьженаш йовзар, и кх. д1.)

Даим кердадаха деза дешархошца 1омадаьр, наьна метта грамматика темаш 1омаеча хана а 1омадаьр кердааккха ден- нача сахьаташка а.

Х1ара классе шу долалуш (керда материал йолаеш), кердааккха деза хьалхаг1а 1омадаьр. Шу чакхдоалаш 1омадаьр, юха кердадоаккхаш, ч1оаг1де деза.

Кьоастабе йиш йоацаш ч1оаг1а бувзам ба грамматика шин даькьа юкье (морфологенеи синтаксисаи).

Хъехархочун декхар да берашта тайп-тайпарча разделашта юкьера бувзам бовзийтар, царна х1аранена хьисапе йола башхалонаш кьоастайта хар.

Керттера къамаъла доакъош 1омадара хъехархочо д1акхетаде деза бераш цар синтаксически лоарх1амах, х1аьта синтаксис 1омаеш, къамаъла доакъоеш дола хоамаш ч1оаг1дар.

Ч1оаг1а лоарх1ае да, хъехархочо берашца, ца хаддаш, дувзадена къамаъл шаьрдеш болх бар а.

Х1ара класса лаьрх1а программашка луча материалашка я разделаш: «Дувзадена къамаъл шаьрдар», «1омадаьчохи кхетадаьчохи керттердар».

Хъехархо декхарийла ва дешархой кхетам, цар 1омадаьчун ганз ч1оаг1ъеш цу разделашка луш дар дизза кхоачашдайта.

Хъехархочо а школана а т1алатта керттера декхар да шоашка хъадена бер, сердалон д1оаг1а д1абе а делла, нийсача накъах кхета а даь, Даьхена д1адалар. Шоаех тийша а тийша, шоашта т1адилла из декхар ц1енача декхарца кхоачашде деза.

Дешай диктант

Дешай диктант язью шера кхозза (2, 3, 4 четв.), хъехархочун ло1амах дешархой йоазон бокьонаш тахкара лаьрх1а.

Дешай диктант хила йиш йола боарам:

5 класс – 15–20 дош;

6 класс – 20–22 дош;

7 класс – 22–24 дош;

8 класс – 24–26 дош;

9 класс – 26–28 дош.

«5» оттаю, дешай диктант цхъаккха гІалат доацаш яздаь хилча;

«4» оттаю, нагахьа 2–3 гІалат даьдале;

«3» оттаю, нагахьа 3–5 гІалат даьдале;

«2» оттаю, нагахьа 6 гІалат даьдале.

III. Изложени

Изложенена лаьрхІа луш йола текст цхъацца оамал кхееш а (къахъегама, патриотизма е берий сакхетам лакхбеш бола чулоацам болаш, и. кх. дІ.) дешархой цун чулоацамах кхетаргболаш, литературни меттаца йоагІаш а хила еза.

Изложенена лаьрхІа йола текст хила еза укх боарамах:

V-ча классе — 65–75 дош

VI-ча классе — 75–85 дош

VII-ча классе — 85–95 дош

VIII-ча классе — 95–105 дош

IX-ча классе — 110 — 120 дош

5-9 классашка изложенена лаьрхIа текст хила йиш я исбахьален произведенешкара хьайца. ХIаьта 8 – 9 классашка уж тексташ чоалхане ерзаяь хила мегаргья диалогашцеи турпалхой уйлашцеи.

Дешархоша язьяьча изложеней мах беш, хьехархочо пайда эца беа укх боарамах:

Чулоацамгеи дувзадена къамаьл шаьра хиларгеи хьежжа:

1. **«5» оттаю:**

нагахьа санна, уйлаш бувзамца нийса а тема чулоацамца йиза йоагIаш а, нийсача литературни меттаца изложени язьяь яле; изложени язьяьча хана, дешаш хержаш е предложенеш увттаеш, кхаьннел совгIа гIалат даьдеце;

2. **«4» оттаю:**

изложени язьяьш, дешаш хержаш е предложенеш увттаеш кхаьннел совгIа гIалат даьдеце; нагахьа идейни чулоацам нийса а бале, дувцача гIулакхий керттера моттигаш литературни меттаца йоагIаш а аргIанца нийса язьяь а яле;

2. **«3» оттаю:**

нагахьа санна, чулоацам нийса бийцабале, 2/3 предложени литературни меттаца ца йоагIаш, цхьадола кагий хIамаш нийса ца гойташ йола моттигаш хуле, къамаьла юкье цхьа гIалат а хуле; дешаш хержаш е предложенеш увттаеш 4-нел совгIа гIалат хуле;

4. **«2» оттаю:**

нагахъа санна, изложене тема нийса яшха еце, мотт къе, къамаълаца доккхий гІалаташ долаш, изложени и язъяъле; дешаш хержаш а предложенеш увттаеш а ялхнега кхоачаш гІалаташ даьдале.

Даьча гІалаташка хъежжа:

1. **«5» оттаю:**

цхъаннел совгІа орфографически е пунктуационни мара гІалат даьдеце;

2. **«4» оттаю:**

орфографически кхоъ, пунктуационни цхъаннел совгІа гІалат даьдеце;

3. **«3» оттаю:**

ялхнел совгІа орфографическии диьнел совгІа пунктуационни гІалат даьдеце;

4. **«2» оттаю:**

14-нега кхоачаш орфографическии пунктуационнии гIалаташ хуле, (9-нел тIех доаца орфографически гIалат а лоархIаш).

IV. Сочинени

Сочиненей темаш программаша хIара класса белгалъяххача тайпара я, цул совгIа, хIара класса программай чулоацамга хъежжа, сочинени язъеш, керттера декхараш укх тайпара да:

1. Нийсса план отгIар (чулоацамга а кепага а хъежжа)
2. Темах дика кхетар, цун чулоацам кIоарга а нийсача кепара а хъатIаэцар; ший чулоацамга хъежжа, хиннача хIамашта е дайнача (е гуш долча) хIамашта, турпалхой гIулакхашта мах бе а маIан де а хар; чулоацамах керттерадар ларде долаш чIоагIдаъ хилар; тема къоастаеш эша материал йоалаяр; юкъара маIан де хар; цитаташ кхувла а уж дIанийсье а хар.
3. Сочинене доакъош шоай боарамга а, маIанга а, бувзамга а диллача, шоайла цхъана доагIаш хилар.
4. Наьна метта говзамеча гIирсех пайда эцар, нийсача литературни меттаца язъяь хилар.

Сочинени язъеш, лорабе беза боарам:

5 класс – 50–60 дош;

6 класс – 60–70 дош;

7 класс – 70–80 дош;

8 класс – 80–90 дош;

9 класс – 90–100 дош

Сочинени тошкаш а мах беш а пайда эца беза укх боарамах:

Чулоацамга хьежжа:

«5» **отгаю**, нагахьа санна сочинене тема йизза яьшхаяле, цун чулоацам кӀоарга а нийсача кепара а хьатӀаэцабале; дувцачох шийна хетар, ший уйлаш дешархочо йоалаяьяле; мотт шаьра, эшшача цитаташ кхувлаш, нийсьеш текст язьяьяле.

«4» **отгаю**, нагахьа санна язdechох дешархо дика кхеташ а вале, ший уйлаш нийса а ювце; сочинени язъеш, дешаш хержаш а предложенеш увттаеш а кхаьннел совгӀа гӀалат даьдеце.

«3» **отгаю**, нагахьа санна болх тема лораш язбаьбале, бакьда, ший уйлаш, шийна хетар доацаш, эша дешаш кхувлар а предложенеш увттар а “декъа” долаш, говзамеча гӀирсах пайда ца эцаш, язбаьбале; дешаш хержаш е предложенеш увттаеш 5-нел совгӀа гӀалат ца хуле.

«2» **отгаю**, нагахъа санна сочинене тема харцахъа кхетаяъяле, тема къоастае а эша материал харжа дешархочоа хайнадеце

Даъча гIалаташка хъежжжа:

«5» **отгаю**, нагахъа санна болх нийсса, гIалаташ доацаш, язбаабале.

«4» **отгаю**, нагахъа санна 2–3 стилистически гIалати 3 орфографическии 3 пунктуационнии гIалаташ мара деце.

«3» **отгаю**, нагахъа санна 4–5 стилистически гIалати 6-нел дукхагIа орфографическии пунктуационни гIалаташ деце

«2» **отгаю**, нагахъа санна 6–7 стилистически гIалати 7–8 орфографическии пунктуационнии гIалаташ деце.

V. Тест

5–9 классашка дшархоша Iомадаър тохкаш, тестащца болх беш хилча боккха пайда хул. Хъехархочо кийчъяь тестащ ше Iомаяъча материалах йолча тайп-тайпарча темаех хила еза..

Тестах мах бара боарам укх тайпара ба:

«5» **отгаю**, нагахъа санна деррига декхараш нийса кхоачашдаъдале.

«4» **отгаю**, нагахъа санна 2/3 декхарий дакъа нийса даъдале.

«3» **отгаю**, нагахъа санна ахаш декхараш нийса кхоачашдаъдале.

«2» отгаю, нагахь 1/3 часть заданий нийса даь дале, е еррига тест харцахьа яь яле.

Дешархочун болх тохкаш, гПалат лархІа деза, программашка белгалгьяьха нийсаяздара бокьонаш толхаеш уж дале.

VI. Проектни болх

Дешаро (образоване) юкьарча школе хиланза даргдоаца, лоархІамерІа дола цхьа дакъа да проектни болх. Цо новкъостал ду (гІо ду) дешархой кердачун тІакхувш хилара (мотиваци лакхье), вешта аьлча, дешарца ма хулла дукхагІа а кІоаргагІа а сакхетам лакхбаккха безалга кхетаде.

Мах оттабара хьисапаш (баллашца):

- 1) Тема харжара бахьан дашхар; тема чулоацама а цун лоархІамаш вІашкадоагІаш хилар (цхьаннегара кхаь баллага кхаччалца 1-3 б.).
- 2) Къамаьл доагІача боарамах хилар (0 - 2 балл).
- 3) Аудиторена хьалхашка хьехам бе хар, ше дІахьеха материал кІоарга ховш хилар. (1 - 3 баллага кхаччалца).
- 4) Проект йовзийтара хьисап (1- 3 баллага).
- 5) Хозача тайпара (е эздийча оамалах) бакьдар лахара а иштта хьалхашка отгадаь декхараш кхоачашдара а дешархой тІабига хар (0 - 3 балл).
- 6) СовнагІа тІатоха балл (бе лаьрхІа болх лакха говзал гучайоаккхаш дІабахьа хар - (креативность) –1 балл.

Лакхерча боарамех баллаш – 15.

«5» оттаю, нагахъа санна дешархочо 12-15 баллаш доахе.

«4» оттаю, нагахъа санна дешархочо 10 - 12 балла.

«3» оттаю, нагахъа санна дешархочо 7 - 10 балла.

«2» оттаю, нагахъа санна дешархочун баллаш 7 е кхы клезигагIа хуле.

5-9- еи классашкара балхий тайпаш

Балхай тайпаш	5 класс	6 класс	7 класс	8 класс	9 класс
Дешай диктант	3	3	3	2	2
Диктант	3	3	3	3	3
Тахкара диктант	2	2	2	2	2
Изложени	2	2	2	2	2

Сочинени	2	2	2	2	2
Тест	2	2	2	2	2
Проектни болх	1	1	1	2	2
Беррига болх	15	15	15	15	15

5-г1а класс

Г1алг1ай мотт

№	Тема	Урока тайпа	Сахьат	Таьрахь	Урока лоарх1ам	Кхоачам	Дошлорг	Ц1аг1ара болх
1	Г1алг1ай метта лоаттам	Юкъара кердадаккхар	1	4.09.	Шоай уйла хоза, шаьра дешархой хьаала 1омабар	Сурташ	Наьна мотт	П.1 ,упр.3
2	Кердадаккхар . Шолха алапаш.	Хьалха 1омадаьр керд.	1	6.09.	Шолха алапаш къестаде а уж нийса язде 1ом.	Таблица	хьешаш	П.2 , упр.10
3	Хоадора а къоастора а хьаракаш.	Хьалха 1ом. кердадаккхар	1	11.09.	Къоастора а хоадора а хьрак. нийса язде 1ом.	Сурт		П.3, упр.13
4	Къамаьла доакъош. Ц1ердош.	Керда материал 1омаяра урок	1	13.09.	Къамаьл доакъош къестаде дешархой 1омаб.	Таблица		П.4,упр.15
5	Тахкара диктант «Хьунаг1а»	Тохкама болх бар	1	18.09.	Орфографически а пунктуац. а г1алаташ т1а зем баккха деш-хой 1омабар	Диктантий гуллам		Кердадаккхар
6	Ц1ердешай дожарашца , таьрахьашца, клласашца хувцадалар.	Хьалха 1ом. керда тема ювзар	1	20.09.	Ц1ердешай дожараш, таьрахьаш , клласаш йовзийтар	Таблицаш		П.5-6,упр.24

7	Белгалдешай легар , цар цлердешшашцара бувзам.	Хьалха 1ом. керда тема ювзар	1	25.09.	Белгалдешай цлердешшашцара бувзам гучабаккхар	Таблица	Къаьна Къона	П.7,упр.35
8	Йовхый цлерметдешаш цлердешашта метта увттаде хар.	1омадаър кердача темацаца ювзар	1	27.09.	Йовхый цлерм. цлер-та метта увттаде деш-хой 1омабар	Таблица		П.8,упр.44
9	Дешт1ехьенаши дешхьалхенаши.	1омадаър кердача темацаца ювзар	1	2.10.	Дешт1ехьенаши дешхьалхенаши деш-хой къестае 1омабар	Таблица		П.9.,упр.48
10	ДКЪ/Ш Сочинени язъеш кийчо яр.	ДКЪ/Ш	1	4.10.	Шоай уйла йоазонца хьокха деш.1омабар	Черновикаш		Материал гульяр
11	Сочинени «Мишта сала1ар аз аьрки ?»	ДКЪ/Ш	1	9.10.	Шоай уйла йоазонца хьокха деш.1омабар			Кердадаккхар
12	Цхьанккхийтта дешаш.	Керда тема 1омаяра урок	1	11.10.	Цхьанккхийтта- ча дешаех кхетам балар	Таблица карточкаш		П.10, упр.56
13	Предложене тайпаш: дувцареи ,айдареи , хаттареи предложенеш. Сецара хьара- каш предложени кхоачалуча.	Керда тема 1омаяра урок	1	16.10.	Предложене тайпаш дешархошта довзийтар	Таблица карточкаш		П.11-12, упр.65
14	Предложене кертера маьженаш : подлежащи ,сказуеми , карардар.	Керда тема 1омаареи ч1оаг1дареи урок	1	18.10.	Предложене кертера маьшенаш хьалаха, уж	Таблица карточкаш	З1ок,хьисап седкъа	П.13,упр.72

					къесте а ломабар			
15	«Предложене кертера маъженаш» тема чоагъяра урок.	Тема чоагъяра урок	1	23.10.	Предложене кертера маъшенаш хъалаха, уж къесте а ломабар	Таблица карточкаш	Хланз Хлаьта	П.13,упр.76
16	Тахкара диктант	ломадаър Кердадаккхар а урок	1	25.10.		Диктантый гуллам		Кердадаккхао
17	Галаташ тлара болх бар. Предложене кертерза маъженаш.	Керда тема хъехара урок	1	30.10.		Таблица карточкаш		П.14,упр.86
18	«Предложене кертерза маъже- наш» яха тема чоагъяр.	Керда тема хъехар а ломадаьчунц а ювзар а	1	1.11.		Карточкаш	Къувкъ	П.14,упр.90
19	Яържаи яржанзеи предложенеш.	Керда тема хъехара урок	1	13.11.		Таблица		П.15,упр.97
20	ДКЪ/Ш Изложени язъеш кийчо яр.	Дувзаденна къамаъл шаьрдар	1	15.11.	Дувзаденна къамаъл шаьрдар	Изложений гуллам		Черновикаш тла болх бар
21	Изложени «Арзии цкн клогигаши»	Дувзаденна къамаъл шаьрдар	1	20.11.	Дувзаденна къамаъл шаьрдар	Изложений гуллам		Кердадаккхар

22	Цхъантайпара маъженаш йола предложенеш, царна юкъе сецара хъракаш.	Керда тема хъехара урок	1	22.11.		Таблица карточкаш		П.16-17 Упр.104
23	Цхъантайпара маъженашта хьалха латта чудерзора дешаш.	Керда тема хъехара урок		27.11.	Цхъантайпара маъженашта хьалха латгача дешаех кхетам балар	Таблица карточкаш	Чудерзора дош	П.18,упр.107
24	Тадерзар.Сецара хъаракаш тадерзар долча предложенешта юкъе.	Керда тема хъехар а томадачунца ювзара		29.11.	Тадерзар юкъе долча предложенешта юкъе сецара хъаракаш	Таблица		П.19 Упр.114
25	Чоалхане предложенеш.	Керда тема хъехара урок		4.12.	Чоалхане предложенеш къесте томабар	Таблица		П.20,упр.116
26	«Чоалхане предложенеш» тема чоаглыра урок.	Томадач чоаглыра урок		6.12.	Чоалхане предложенеш къесте томабар	Карточкаш		П.21,упр.123
27	Ма дарра къамаъл.	Керда тема хъехара урок		11.12.	Ма дарра къамаъла сецара хъракаш увтгача бокьонаш чоаглыра	Таблица		П.21,упр.124
28	ДКЪ/Ш Сочинени язъеш кийчо яр.	Дувзаденна къамаъл шаьрдара урок		13.12	Дувзаденна къамаъл шаьрдар			Сочинени язъеш материал гульяр

29	Сочинени « Дукха деза сона тамашийна сурт» (1анах лаьца).	Дувзаденна къамаьл шаьрдара урок		18.12.	Дувзаденна къамаьл шаьрдар			Сочинени язъяр
30	Диалог.	Керда тема хьехара урок		20.12	Диалога кхетам балар а ,сецара хьаракаш увтгаде 1омабар а	Таблица		П.22,упр.126
31	Диктант.	Тохкама болх бар		25.12.	Орфографически а пунктуационни а г1алаташ тахка дешархой 1омабар	Диктантий гуллам		Кердадаккхар
32	Диктанта анализ яр.	1омадаьр кердадаккхар и ч1аог1дари урок		27.12.	Г1алаташ тахка дешархой 1омабар			Упр.128
33	Фонетика.Графика. Орфографи.Оазаш , алапаш алфавити. Мукъеи мукъазеи оазаш.	Керда тема хьехара урок		15.01.	Оазаш алапаш кьестаде дешархой 1омабар	Таблица		П.23, 24 упр.130
34	Зовнеи . кьореи ,лака г1ареи оазаш.	Керда тема хьехара урок		17.01.	Зовнеи , кьореи , лака г1ареи оазаш кьестае Дешархой 1омабар	Таблица		П.25 упр.154
35	Ши оаз лу мукъа алапаш.	Керда тема хьехара урок		22.01.	Ши оаз лу алапех кхетам балар		Ц1аькха	Упр.156

36	Шолха мукъа а мукъаза а алапаш.	Керда тема хьалха 1омадаьчунц а ювзар		24.01.	Шолха мукъа а Ммкъаза а алапаш кердадахар	Таблица	Цхьаккха Ц1аьхха	П.26 ,упр.161
37	Шола мукъаза алапаш юкъе доаг1а дешаш нийса яздар.	Керда тема хьалха 1омадаьчунц а ювзар		29.01.	Шола алапаш шола шолха алапаш юкъе дола яздар	Таблица	Лархх1а Г1аккха баьццара	П.27,упр.165
38	Алап Й (Йот). Дифтонг ОА.	Керда тема хьалха 1омадаьчунц а ювзар		31.01.	Алап Й кхетам балар ; дифтонг Нийса яздар бокьонаш а		Седкъа сийрда	П.28- 29,упр.189
39	Й1аьхеи лоацеи оазаш. йовш йола мукъа оаз А ний- са язъяр.	Керда тема хьехара урок		5.02.	Й1аьхеи лоацеи Оазаш йовзийтар			П.30- 31,упр.199
40	Ч1оаг1а (йиш хоадора) хьарак (Ъ) .Кьоастора Ъ,Ъ.	Керда тема хьалха 1омадаьчунц а ювзар		7.02.	Ъ,Ъ хьаракш нийса яздар бокьонаш	Таблица карточкаш		П.32,упр.203
41	Диктант « Фонетика яхача темах».	Тохкама болх		12.02.	Орфографически а пунктуационни а г1алаташ тахка дешархой 1омабар	Диктант гуллам		Кердааккхар
42	Г1алаташ г1ара болх бар.	1омадаьр кердааккхар а урок		14.02.	Орфографически а пунктуационни а г1алаташ тахка дешархой 1омабар	Тетрадаш		Упр.209

43	Лексика. Лексика , дешай маан.Шоай мааных а тлайцача мааных а лелаш дола дешаш.	Керда тема Хъехара урок		19.02.	Шоай мааных а тлайцача мааных лелаш дешаех кхетам балар			П.33-34 Упр.216
44	ДКЪ/Ш Изложени язъеш кийчо яр.	Дувзаденна къамаъл шаьрдара урок		21.02.	Дувзаденна къамаъл шаьрдара		Изложений гуллам	Черновикаш кийчдар
45	Изложени язъяр.	Дувзаденна къамаъл шаьрдара урок		26.02.	Дувзаденна къамаъл шаьрдара		Изложений гуллам	Кердадаккхар
46	Омонимаши , синонимаши ,антонимаши.	Керда тема хъехара урок		28.02.	Омонимахи , синонимахи , антонимахи кхетам балар	Таблица		П.35-36 Упр.231
47	Морфологи. Цердеша.Цердеша лоархам.	Керда тема хъехара урок		5.03.	Цердеша грамматически белгалонаш йовзийтар	Таблица	Оршот Шинара Кхаьра Ера Пабраска Шоатта Клиранди	П.37,упр.239
48	Доалареи юкьареи цердешаш ,уж нийса яздар.	Керда тема хъехара урок		7.03.	Доалареи юкьареи цердешах кхетам балар	Таблица		П.38,упр.242
49	Цердешай таьрахь. Цердешай грамматически классаш.	Керда тема хъехара урок		12.03.	Цердешай таьрахашь, классаш, дожараш кедадахар	Таблица	Духьараш Моашарч Химелгаш хешт	П.39-40 Упр.255

50	ЦІердешай дожараш , цар хаттараш, маІанаш.	Керда тема Іомадаьчунца ювзар		14.03.	ЦІердешай дожарий хаттараши маІанаши довзийтар		Баскилг	П.41-42 Упр.276
51	ЦІердешай легарий тайпаш.	Керда тема хьехара урок		19.03.	ЦІердешай легарий тайпаш довзийтар ,уж кьестаде дешархой Іомабар	Таблица	Догам Нийсархо файтон	П.43-45 Упр.302
52	Диктант.	Тахкара болх		21.03.	Орфографически а пунктуационни а гІалаташ тахкар	Диктантий гуллам		Кердадаккхар
53	ГІалаташ тІара болх. ЦІердешай легарий тайпаш	Керда тема Іомадаьчунца ювзар		2.04.	Орфографически а пунктуационни а гІалаташ тахкар	Карточкаш		П.45-46 Упр.306
54	ЦІердешай дожарашца нийса яздара бокьонаш.	Керда тема Іомадаьчунца ювзар		4.04.	ЦІердешай легарий тайпаш довзийтар ,уж кьестаде дешархой Іомабар	Карточкаш	РаьГІе Ушалаш эрз	П.46 Упр.311
55	Эрсий меттацара хьаййца цІердешаш , уж нийса яздар.	Керда тема хьехара урок		9.04.	Эрсий меттацара хьаййца дешаш нийса язде дешархой Іомабар	Карточкаш	Алкхашк Бов Бекарг ГІиринг Замашира	П.47,упр.312

56	Цердешаш кхоллара накъаш.	Керда тема хъехара урок		11.04.	Цердешай кхоллара накъаш довзийтар	Карточкаш	Хьурмат Бумбарг готакъазилг	П.48,упр.318
57	Лардаш вIашагIьетташ керда цердешаш хьадар.	Керда тема хъехара урок		11.04.	Лардаш вIашагIьетташ Керда дешаш хьадара накъаш	Карточкаш		П.49,упр.330
58	Цердешаш нийса яздар бокъонаш.	Керда тема хъехара урок		16.04.	Цердешаш нийса яздар Бокъонаш чIоагIьяр	Карточкаш		П.50,упр.334
59	ДКЪ/Ш Сочинени язъеш кийчо яр.	Дувзаденна къамаьл шаьрдара урок		18.04.	Дувзаденна къамаьл шаьрдар			Сочиненеш кийчъяр
60	Сочинени язъяр.	Дувзаденна къамаьл шаьрдара урок		23.04.	Дувзаденна къамаьл шаьрдар			Сочинени язъяр
61	Дацардош ЦА цердешашца нийса яздар.	Керда урок хъехара урок		25.04.	Дацардош Цердешашца Нийса яздар бокъонаш		Iилма Iалаш	П.51.упр.341
62	Цердеша морфологически тохам.	Керда тема Iомадаьчунца ювзар		30.04.	Цердеша грамматически Белгалонаш кердаяхар		Тушол	П.52,упр.338
63	Диктант.	Тахкара болх		2.05.	Дешархой орфографически а пунктуационни а Iалаташ тIа болх бар			Кердадакхар

64	Белгалдеша лоархIам , цун цIердешашцара бувзам.	Керда тема хьехара урок		7.05.	Дешархошта белгалдеша морфологически белгалонаш йовзийтар	Таблица	Аьхинг БIаьринг	П.53,54упр.351
65	Мишталли белгалдешаш.	Керда тема хьехара урок		14.05.	Мишталле белгалдешай белгалонаш йовзийтар	Таблица		П.55.упр.355
66	Относителъни белгалдешаш.	Керда тема хьехара урок		16.05.	Относителъни белгалдешай белгалонаш йовзийтар	Таблица карточкаш		П.56,упр.365
67	ТIаозара белгалдешаш.	Керда тема хьехара урок		21.05.	ТIаозара белгалдешай белгалонаш йовзийтар	Карточкаш		П.57,упр.369
68	Белгалдешаш дожарашца хувцадалар , цар чаккхенаш нийса язъяр.	Керда тема Iомадаьчунц а ювзар		23.05.	Белгалдешай дажарий чаккхенаш нийса язъе дешархой Iомабар	Карточкаш		П.58,упр.375
69	Предложене чухь белгалдешагIулакх.Эрсий метацара хьаййца белгалдешаш.	Керда тема хьехар а Iомадаьчунц а ювзар а		28.05.	Iомадаьр дешархошца юха кердадаккхар	Карточкаш		П.59-61 Упр.385
70	Диктант.	Тахкара болх		30.05.				